

Broedvogels van Castricum's duin (P. W. N.)

Door Vogelwerkgroep Castricum

De in het begin van 1958 opgerichte Vogelwerkgroep Castricum heeft als eerste studie-object de inventarisatie van de broedvogelbevolking ter hand genomen van een 46 ha groot duinterrein in het waterwingebied van het Provinciaal Waterleidingbedrijf van Noordholland (P.W.N.).

Het onderzochte terrein is een vrij homogeen, nabij Castricum gelegen loofhoutgebied, voornamelijk met eik en berk begroeid, hier en daar gemengd met els, troskers, esdoorn, meidoorn, lijsterbes, Douglas, larix en Omorica-spar. Op vele plaatsen bevindt zich een goed ontwikkelde kruidenvegetatie.

Het gebied wordt doorsneden door een groot aantal wandelwegen en het bos wordt hier en daar onderbroken door open bouwlandjes en speelterreinen.

De inventarisatie werd verricht door twaalf deelnemers gedurende het tijdvak van 7 april tot en met 19 juni. In totaal werden, telkenmale over het gehele terrein, in de ochtenduren twaalf inventarisatiewandelingen gemaakt.

Door ieder der deelnemers werden de gedurende de inventarisatiewandelingen verkregen gegevens in een werkboekje ingetekend en wel zo, dat alle waarnemingen van zingende mannetjes met een stip werden aangegeven, waarbij de richting van een streepje aan deze stip aangaf, in welk achtste deel van de maand de waarneming werd verricht. Bovendien werd bij deze notities voor elk der maanden april, mei en juni een verschillende kleur gebruikt (april

zwart, mei groen en juni blauw). Eveneens werd op de inventarisatiedata aantekening gehouden van de weersomstandigheden. (Deze methode van notering werd overgenomen van de Vogelwerkgroep Haarlem.)

Bij de uitwerking van de gegevens werden op zo verantwoord mogelijke wijze de broedterritoria vastgesteld.

Zoekende naar vergelijkend materiaal om hieraan de bij het onderzoek verkregen resultaten eens te toetsen, viel de keuze op het boekje van L. Tinbergen „Vogels in hun domein”, tweede druk, 1943. In dit werkje zijn o.a. de uitkomsten gepubliceerd van een broedvogeltelling van 10 ha gemengd bos aan de binnenduinrand, een terrein, waarvan (wij citeren) „de begroeiing bestaat uit opgaand loofhout (eik, beuk, esdoorn, kastanje, populier) met veel struikgewas (vogelkers, sneeuwbes, ahorns en veel andere soorten) en hier en daar een dichte onderlaag van kruiden. Vooral de ondergroei heeft parkachtige inslag door de vele aangeplante uitheemse elementen.” Een terreintype dus, dat vermoedelijk het meeste overeenkomt met het nabij Castricum onderzochte gebied.

Om nu een vergelijking te kunnen maken tussen de cijfers van Tinbergen en onze tellingen, zijn in het hierna volgende overzicht (zie kolom III) de aantallen vermeld, verkregen door een gebied van 10 hectaren te nemen uit het geïnventariseerde Castricumse terrein.

I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
gr. lijster	2	2	—	fitis	62	11	2	gr. vliegenv.	2	2	3
merel	8	2	16	tjiftjaf	8	4	*	w. kwikstaart	1	—	—
zanglijster	5	2	4	zwartkop	6	3	3	goudhaantje	2	—	—
heggemus	2	2	4	grasmus	13	3	—	sperwer	1	—	—
roodborst	24	6	12	tuinfluitcr	18	5	1	scholekster	2	—	—
nachtegaal	12	2	—	braamsluiper	1	—	—	ransuil	1	—	—
gekr. roodst.	13	4	2	spotvogel	2	2	—	wilde eend	1	—	—
staartmees	4	2	—	groene specht	1	—	—	houtsnip	1	—	—
koolmees	20	10	14	gr. b. specht	1	1	1	Vl. gaai	—	—	4
pimpelmees	15	7	18	wielewaal	2	1	*	spreeuw	—	—	3
glanskop	3	2	—	houdduif	9	1	7	huismus	—	—	3
vink	19	7	6	holenduif	3	2	*	boomkruiper	—	—	1
kneu	1	—	—	tortelduif	3	1	*	boomklever	—	—	2
groenling	1	1	—	winterkoning	12	4	6	kauw	—	—	*
geelgors	1	—	—	Eur. kanarie	2	2	—				
	130	49	76		143	40	20		11	2	16

* = typisch voor terrein, doch niet in gebied gehoord

I = vogelsoort; II = 46 ha; III = 10 ha van het geïnventariseerd gebied; IV = 10 ha terrein Tinbergen

Dit terreingedeelte van 10 ha lijkt het meeste op het door Tinbergen onderzochte gebied en bleek van het gehele terrein het vogelrijkst te zijn.

In ons terrein van 46 ha werden, over 38 vogelsoorten verdeeld, 284 vogelparen geteld (zie kolom II). Maken wij een vergelijking tussen beide terreinen van 10 ha, dan zien wij, dat Tinbergen tot 20 soorten kwam met een totaal van 112 paren (zie kolom IV), terwijl wij 27 soorten telden met in totaal 91 broedparen (zie kolom III).

Hieronder volgt nog een kort commentaar op enkele waargenomen vogelsoorten.

Mees. Dank zij de nestkasten (natuurlijke broedgelegenheid is slechts in beperkte mate aanwezig) waren de mezen talrijk. Opvallend was, dat de *pimpelmezen* in groepen bij elkaar woonden, hoewel het terrein een vrij homogeen karakter heeft.

Roodborst. Deze bleek veel talrijker dan werd verwacht.

Fitis. Door hun talrijkheid was de inventarisatie erg lastig.

Goudhaantje. Deze kwamen, zoals was te verwachten, in een sparrengroep (Omorica's) voor.

Europese kanarie. Is voor de omgeving zeer zeldzaam.

Boompieper, nachtzwaluw, steenuil, koekoek. De koekoek werd meermalen gezien; onmiddellijk buiten het inventarisatieterrein werd nog de aanwezigheid van de andere drie genoemde soorten vastgesteld.

Houtsnip. In de avonduren werden regelmatig rondvliegende *houtsnippen* gezien. Tweemaal werd vrijwel op dezelfde plaats een exemplaar met jongen waargenomen. Het aantal broedvogels kon niet worden bepaald.

Fazant. Het terrein is een gewild jachtgebied. In verband hiermede wordt aan deze vogel extra bescherming verleend en zorg besteed, o.a. door voeren. Mede hierom en omdat elke haan wel 3 tot 5 hennen rond zich schaart, werden de territoria niet nagegaan.

Fluiter. In voorgaande jaren behoorde ook de *fluiter* tot de vogelbevolking van het terrein.

Gezien de bij de inventarisatie verkregen uitkomsten mag worden geconclu-

deerd, dat het onderzochte gebied een grote vogelrijkdom heeft met een behoorlijk aantal soorten. Aan de hand van de thans verrichte inventarisatie zullen in de toekomst eventuele mutaties in soorten en aantallen met een vrij grote mate van zekerheid kunnen worden vastgesteld. Aan het bijkantoor Bakkum van het P.W.N. hebben wij een exemplaar doen toekomen van het door ons over de inventarisatie samengestelde rapport met bijbehorend inventarisatieboekje.

Belangrijker nog dan de op papier verkregen resultaten waren de kostelijke uren, welke in de vroege ochtend met elkaar werden beleefd. Vaak scheen het, of de vogels hun schuwheid hadden laten varen en er speciaal voor óns waren!

Wij kunnen een ieder aanraden om ook eens met dit werk te beginnen, want hierdoor wordt men a.h.w. gedwongen om goed te letten op het gedrag en het gezang van de vogels, zodat men met allerlei vragen over de vogels wordt geconfronteerd.

Voor de vogels zitten aan een dergelijke inventarisatie geen gevaren vast. Kies een geschikt terrein uit, liefst daar, waar het zonder moeite kan worden doorgekruist. Beperk u zo mogelijk niet alleen tot de inventarisatie, doch sla eveneens de mutaties in de andere seizoenen dan de lente gade.

Vogelwerkgroep Castricum,
p/a J. C. Borstlap,
Prinses Margrietstraat 13,
Castricum.

Torenvalk stootte op kat

Woensdag 10 december 1958, 's morgens om 10 uur werden wij opmerkzaam gemaakt door het schreeuwen („ki-ki-ki-ki”) van een roofvogel die steeds maar stootte op een knotwilg in het Burg. In 't Veldpark te Zaandam.

Er bleek een kat in de knotwilg te zitten. Iedere keer als de *torenvalk* op hem stootte kroop hij in elkaar. Gelukkig voor de kat kwamen er een paar *kokmeeuwen*, die de *torenvalk* aanvielen. Eerst ging deze door met de aanvallen op de kat, maar even later moest hij het veld ruimen voor de meeuwen, die hem in westelijke richting achterna zetten.

Nauwelijks was de *torenvalk* weg of de kat liet zich uit de wilg vallen en rende het park uit. Wij zien in het park regelmatig *torenvalken* bidden, doch dat zij katten aanvallen zagen we voor het eerst. Zijn er vogelvrienden die ook dergelijke waarnemingen deden?

Cees Koolman